

УДК 349.6

ВВК 67.9

**Механізм забезпечення екологічної безпеки сільськогосподарської продукції:
етапи розвитку**

*Ст.викладач кафедри теорії та історії
держави і права Юридичного інституту
ПНУ ім. В.Стефаніка С.М.Романко*

Механізм забезпечення екологічної безпеки сільськогосподарської продукції (далі по тексту - ЗЕБСП), включає в себе кілька підсистем, зокрема організаційно-правову, інституційну та функціональну. Для успішного функціонування такого механізму дані підсистеми повинні бути побудовані на належному науково-теоретичному підґрунті.

Проблема створення ефективного механізму забезпечення екологічної безпеки сільськогосподарської продукції не розглядалась у працях радянських вчених, що пов'язано із відсутністю самого поняття вищеназваного механізму. В працях вченого О.С.Колбасова розглядалась тільки загальна концепція екологічної безпеки[1,с. 21]. Вважалось, що поняття «екологічна безпека сільськогосподарської продукції» це один із показників якості продукції, тому основна увага приділялась створенню механізму належного забезпечення якості сільськогосподарської продукції.

Варто зауважити, що механізм забезпечення екологічної безпеки сільськогосподарської продукції почав отримувати наукове та нормативне обґрунтування та закріплення тільки в останні роки. Причому в еколого - правовій літературі бракує спеціальних досліджень щодо правового забезпечення екологічної безпеки сільськогосподарської продукції. Тема ЗЕБСП у науково-правовій думці практично не вивчена та останнім часом не досліджувана. Теоретичний рівень дослідження механізму забезпечення екологічної безпеки сільськогосподарської продукції відображений ЗЕБСП розглядається тільки в дисертаційних дослідженнях науковців Т.Г.Ковальчук в 1996 році та Р.С.Ярандайкіна в 1999 році. Існують окремі теоретичні дослідження у сфері екологічної безпеки в цілому (В.І.Андрейцев, В.С.Луцько, А.Б.Качинський, Н.І.Барбашова,Г.А.Хміль та російських вчених Ю.Л.Хотунцева, Г.П.Серова, А.М.Гавриленкова, Ф.Г.Мишко, В.Н.Лопатина, В.К.Сенчагова, Киприянова Н.А.і інших). Правові проблеми безпеки

сільськогосподарської продукції та її екологічної безпеки в процесі виробництва частково розглядалися у роботах О.М.Козир, Ш.Х.Файзієва та інших авторів. Окремі науковці досліджували питання безпеки продуктів харчування (Т.Г.Ковальчук), питання якості продукції, в основному промислової – В.М.Огризков, В.Ф.Опришко,) еколого-правові питання в галузі аграрного виробництва (І.М.Бакай), питання економіко-правового механізму охорони довкілля (В.В.Костицький, Б.Б.Гавриленко, О.М.Царенко, В.Е.Протасов, М.М.Бринчук), проте економіко-правовий механізм забезпечення екологічної безпеки у сфері виробництва та реалізації сільськогосподарської продукції не досліджував ніхто. Відсутнє також і належне нормативно-правове регулювання екологічної безпеки сільськогосподарської продукції. Тому дана тема є актуальною та заслуговує уваги.

На нашу думку, механізм забезпечення екологічної безпеки сільськогосподарської продукції пройшов кілька етапів свого розвитку:

- 1.Регулювання в основному якості сільськогосподарської продукції як синоніму безпеки такої продукції – радянський період (60-і роки ХХ ст.-1990 р.ХХ ст.)
2. Регулювання загальної екологічної безпеки (основи покладено в 1990-1992 роках ХХ ст.)Із проголошенням Україною незалежності серед основних пріоритетів державної політики було закріплено екологічну безпеку, що й отримало відображення в Акті проголошення незалежності України, Декларації про державний суверенітет, Законі України «Про охорону навколишнього природного середовища»,
3. Регулювання екологічної безпеки сільськогосподарської продукції шляхом встановлення окремих вимог до виробників такої продукції без створення ждиного спеціального комплексного нормативно-правового акту – (1992-1996р.р.ХХ ст.) Закони України «Про ветеринарну медицину», «Про забезпечення санітарно-епідеміологічного благополуччя населення», «Про племінну справу у тваринництві», «Про карантин рослин» Декрет КМУ «Про стандартизацію та сертифікацію, Постанова КМУ „Про затвердження порядку вилучення, утилізації та знищення непридатної для використання сільськогосподарської сировини і харчових продуктів”, Наказ Мінсільгоспроду та Головного державного інспектора ветеринарної медицини «Про затвердження ветеринарно-санітарних правил для ринків» та деякі інші.

4. Регулювання механізму забезпечення екологічної безпеки сільськогосподарської продукції шляхом спроби створення спеціалізованого нормативно-правового акту (1997р.ХХ ст. – по сьогодні) - Закон України «Про якість та безпеку харчових продуктів та продовольчої сировини», викладений 06.09.2005 року у наступній редакції «Про безпечність та якість харчових продуктів». Дія даного Закону на даний час щодо сільськогосподарської продукції обмежена тільки тією її частиною, яка використовується споживачами в якості продукту харчування, але ж сільськогосподарська продукція використовується не тільки для виробництва продуктів харчування, а й наприклад, кормів для тварин, текстилю для одягу тощо, і є поняттям значно ширшим [2, с.21]. Варто зауважити, що механізм забезпечення екологічної безпеки, закріплений у даному Законі, є недосконалим. Спроби вдосконалити такий механізм знаходимо у російського вченого Р.Я.Ярандайкіна шляхом прийняття закону «Про виробництво екологічно чистої сільськогосподарської продукції»[3, с.11]. Зважаючи на особливості сучасного українського аграрного виробництва, імплементації європейських норм та стандартів у цій сфері, зокрема системи НАССР та в контексті вищесказаного вважаємо доцільним пропонувати для прийняття розроблений нами законопроект «Про економіко-правовий механізм забезпечення екологічної безпеки сільськогосподарської продукції» із наступною структурою:

Розділ 1. Загальні положення (визначення якості та безпеки сільськогосподарської продукції, конкретизовані вимоги до якості та безпеки такої продукції, законодавство про екологічну безпеку сільськогосподарської продукції)

Розділ 2. Пріоритети державного управління у сфері ЗЕБСП.

Розділ 3. Система органів управління та контроль у сфері ЗЕБСП

3.1. Органи державного управління к сфері ЗЕБСП та його функції

3.2. Корпоративне управління у сфері ЗЕБСП

3.3. Роль регіонального управління у сфері ЗЕБСП

3.4. Участь громадськості в ЗЕБСП

Розділ 4. Основні заходи ЗЕБСП

Розділ 5. Впровадження в Україні міжнародної системи управління якістю та безпекою продукції НАССР

Розділ 6. Права та обов'язки виробників та споживачів сільськогосподарської продукції

Розділ 7. Економіко-правове стимулювання виробництва екологічно безпечної (чистої) продукції

Розділ 8. Відповідальність за порушення вимог у процесі виробництва та реалізації сільськогосподарської продукції

Розділ 9. Міжнародне співробітництво у сфері ЗЕБСП.

Не слід забувати, що «ефективність екологічного законодавства багато в чому пов'язана із наявністю і дією механізму його реалізації»[4, с.43]. Це твердження справедливе і для механізму забезпечення екологічної безпеки сільськогосподарської продукції. Прийняття пропонованого нами законопроекту дозволило б створити передумови для ефективної реалізації зазначеного механізму у АПК України.

Література

1. Колбасов О.С. Концепция экологической безопасности (юридический аспект)//Советское государство и право. – 1989.- №8.
2. Державний класифікатор продукції та послуг ДК 016-97 від 30.12.1997р.
3. Ярандайкин Р.С.Организационно-правовые проблемы производства и реализации экологически чистой сельскохозяйственной продукции. Автореф.дисс.доктора юрид.наук.12.00.06. Московская государственная юридическая академия.–М.-1999.37с
4. Игнатъева И.А.Правовые проблемы формирования идеологического механизма реализации экологического законодательства // Экологическое право России на рубеже XXI века. Под ред.А.К.Голиченкова. – М. – Зерцало. – 2000.

Ключові слова: механізм, екологічна безпека сільськогосподарської продукції.

Key words: mechanism, ecological safety of agricultural products.

ANNOTATION

This article is dedicated to the problems of the mechanism of ecological safety of the agricultural products. The author analyzes existing law and theory in this sphere and purposes her own bill in order to improve the existing mechanism of ecological safety of agriculture.

